

Заставецька Соломія Ігорівна,
курсант навчально-наукового
інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ

ЗАТРИМАННЯ ЯК ЗАХІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Норми ч. 2 і 4 ст. 98 КПК України закріплюють вичерпне коло способів збирання доказів стороною обвинувачення, до яких належать: 1) збирання під час проведення слідчих (розшукових) дій; 2) збирання під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій; 3) витребування від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб; 4) отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових і фізичних осіб; 5) проведення інших процесуальних дій, передбачених КПК України, зокрема затримання як на підставі ухвали слідчого судді, так і без такої ухвали та тимчасовий доступ до речей і документів; 6) одержання на території іноземної держави в результаті здійснення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження [1].

На нашу думку, до числа інших процесуальних дій, які є способом збирання доказів у кримінальному провадженні, слід віднести: 1) затримання як на підставі ухвали слідчого судді, так і без такої ухвали (ст. 191, 207 і 208 КПК України); 2) тимчасовий доступ до речей і документів (ст. 159–166 КПК України).

Затримання в кримінальному процесі є тимчасовим запобіжним заходом, який застосовується у особливих випадках і за визначеною КПК України процедурою (див. ч. 2 ст. 176 КПК). Затримання може здійснюватись щодо підозрюваного або обвинуваченого за ухвалою слідчого судді чи суду уповноваженою службовою особою, а також у точно встановлених випадках кожним, хто не є уповноваженою службовою особою [2, с. 402].

У разі затримання особи на підставі ухвали слідчого судді або без такої ухвали уповноважена службова особа, слідчий, прокурор може здійснити її обшук з дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223 і ст. 236 КПК України (ч. 3 ст. 208 КПК України). Під час обшуку затриманої особи вилученню підлягають: 1) речі, які мають значення для кримінального провадження; 2) речі, вилучені законом з обігу.

Зі змісту норм ч. 3 ст. 168 і ч. 5 ст. 208 КПК України випливає, що про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, і тимчасове вилучення у неї майна уповноваженою службовою особою, слідчим, прокурором складається протокол, який повинен містити відомості, передбачені ст. 104 і ч. 5 ст. 208 КПК України. У такому протоколі наводяться відомості про результати особистого обшуку, зокрема про виявлені та вилучені речі, а також спосіб їх ідентифікації.

Слід зауважити, що у разі законного затримання особи без ухвали слідчого судді з підстав, передбачених ч. 2 ст. 207 КПК України, особою, що не є уповноваженою службовою особою, якій законом надано право здійснювати затримання, така особа вправі тимчасово вилучити у затриманої особи будь-які речі, у тому числі речі, вилучені законом з обігу, проте зобов'язана одночасно із доставленням затриманої особи до слідчого, прокурора, іншої уповноваженої службової особи

передати їй тимчасово вилучене майно. Факт передання тимчасово вилученого майна засвідчується протоколом (у порядку ч. 1 ст. 168 КПК України).

Також треба мати на увазі, що особа, яка здійснила затримання, зобов'язана неодмінно доставити затриманого до уповноваженої службової особи та передати їй вилучене майно або негайно повідомити уповноважену службову особу про затримання та місцезнаходження особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення [3, с. 228].

Отже, незалежно від способу збирання речових доказів, усі речі, які були вилучені або одержані, підлягають негайному огляду слідчим, прокурором (а у разі їх вилучення під час затримання – також уповноваженою службовою особою, якій законом надано право здійснювати затримання). Результати огляду вилучених або одержаних речей підлягають процесуальній фіксації слідчим, прокурором залежно від способу збирання речових доказів: 1) у разі вилучення під час проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій – у протоколі відповідної слідчої (розшукової) або негласної слідчої (розшукової) дії; 2) у разі одержання внаслідок витребування від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб, отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових і фізичних осіб, одержання на території іноземної держави в результаті здійснення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, вилучення під час тимчасового доступу до речей і документів – у протоколі огляду як самостійному процесуальному акті; 3) у разі вилучення під час затримання особи уповноваженою службовою особою, якій законом надано

право здійснювати затримання, слідчим, прокурором – у протоколі затримання; 4) у разі вилучення під час законного затримання особи без ухвали слідчого судді особою, що не є уповноваженою службовою особою, якій законом надано право здійснювати затримання, – у протоколі передання тимчасово вилученого майна.

Загалом, слід зробити висновок, що незважаючи на короткочасність затримання, за характером правообмежень воно є одним із найбільш суворих запобіжних заходів. Тому затримання в кожному випадку має бути законним і обґрунтованим, а також необхідним з урахуванням конкретних обставин, які стали підставою його застосування.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. –

Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print 1458049476321499. – Назва з екрана.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, А. Т. Нора, М. Є. Шумила. – Київ : Юстиніан, 2012. – 1224 с.

3. Кримінальне процесуальне право України : навч. посіб. / за ред. В. Г. Гончаренка, В. А. Колесника. – Київ : Юстиніан, 2014. – 573 с.